

ФУНКЦІЯ МЕТАФОР І СИМВОЛІВ У СТВОРЕННІ НАРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ РОМАНУ ХАРУКІ МУРАКАМІ «A WILD SHEEP CHASE»

Богдана ІЛЮЧОК

*здобувачка середньої освіти 9-го класу
Обласного наукового ліцею в м. Рівне Рівненської обласної ради*

Науковий керівник:

Вікторія ЛАНКІНА

*вчитель англійської мови
Обласного наукового ліцею в м. Рівне Рівненської обласної ради*

У сучасному літературознавстві зростає інтерес до дослідження художніх засобів, які формують не лише поверхневу образність, а й глибинну структуру тексту. Особливе місце серед них посідають метафори та символи як універсальні механізми художнього мислення. Вони забезпечують семантичну багатозначність і здатність тексту виходити за межі буквального значення, формуючи складну систему смислів [4, с. 86].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення ролі цих засобів у прозі постмодернізму, зокрема у творчості Харуки Муракамі.

Метою дослідження є визначення функцій метафор і символів у створенні наративної структури роману *A Wild Sheep Chase*, а також з'ясування їхнього впливу на розвиток сюжету та формування підтексту. Для досягнення поставленої мети використано структурно-семіотичний, інтерпретаційний і наративний методи, що дозволяють розглядати художній текст як систему взаємопов'язаних знаків [1, с. 47].

У теоретичному аспекті метафора розглядається не лише як стилістичний прийом, а як спосіб концептуалізації дійсності. Вона дозволяє встановлювати нові смислові зв'язки між явищами та формувати індивідуально-авторське бачення світу. Символ, своєю чергою, характеризується ширшою семантикою та здатністю акумулювати культурно зумовлені значення, виступаючи посередником між індивідуальним досвідом і колективною пам'яттю [3, с. 63–64]. Взаємодія метафори й символу забезпечує глибину художнього тексту та відкритість до різних інтерпретацій.

Аналіз роману *A Wild Sheep Chase* показав, що метафорична система твору є цілісною та концептуально навантаженою. Ключовими є метафори вівці, дороги, тіні та міста. Метафора вівці спочатку функціонує як образ, однак у процесі розвитку сюжету набуває символічного значення, репрезентуючи ідею зовнішнього контролю та втрати індивідуальності. Вона пов'язана з проблемою маніпуляції свідомістю та підпорядкування людини безособовим силам.

Метафора дороги виконує функцію репрезентації внутрішнього руху героя. Подорож у романі постає не лише як фізичне переміщення, а як екзистенційний процес пошуку сенсу та самоідентифікації. Водночас вона пов'язана з концептом пам'яті, оскільки в процесі руху відбувається накладання різних часових пластів. Метафора тіні відображає роздвоєність свідомості та внутрішній конфлікт персонажа, символізуючи втрату цілісності «Я». Образ міста, у свою чергу, функціонує як метафора сучасного урбаністичного простору, що спричиняє відчуження та ізоляцію особистості.

Символічна система роману є не менш важливою для розуміння його наративної організації. Центральним символом виступає вівця, яка стає смисловим ядром твору та визначає логіку розвитку сюжету. Її пошук виступає рушійною силою наративу, водночас репрезентуючи ідею влади, контролю та втрати автономії. Інші символи — вухо, готель «Дельфін», фотографія та сніг — формують багаторівневу систему значень.

Зокрема, символ вуха пов'язаний із темою сприйняття та інтуїтивного пізнання, що виходить за межі раціонального мислення. Готель «Дельфін» функціонує як лімінальний простір, у якому стирається межа між реальним і нереальним, підкреслюючи кризу ідентичності героя. Фотографія символізує обмеженість людського знання та фрагментарність пам'яті, тоді як сніг уособлює одночасно очищення, забуття і небезпеку, що створює багатозначну семантику образу.

У функціональному аспекті метафори та символи виконують низку важливих ролей. Передусім вони є сюжетотворчими елементами, оскільки визначають розвиток подій і логіку наративу. Крім того, вони виконують смислотворчу функцію, формуючи підтекст твору та забезпечуючи його багатозначність. Психологічна функція проявляється у відображенні внутрішніх станів персонажів,

тоді як інтерпретаційна функція відкриває можливість для різних читачів по-різному осмислювати текст [2, с. 60].

Окремої уваги заслуговує взаємодія метафор і символів у межах єдиної нарративної системи роману. Їх функціонування не є ізольованим: метафоричні образи поступово трансформуються у символи, набуваючи ширшого семантичного навантаження. Така динаміка сприяє формуванню багаторівневої структури тексту, у якій кожен образ має як безпосереднє, так і приховане значення. У цьому контексті художній простір роману постає як система взаємопов'язаних знаків, що потребують інтерпретації з боку читача.

Важливою особливістю є також нелінійність нарративу, яка значною мірою зумовлена саме функціонуванням символів. Події у романі не завжди підпорядковуються причинно-наслідковим зв'язкам у традиційному розумінні; натомість вони організовані за принципом асоціативності та смислових перегуків. Символи виступають своєрідними вузловими точками, що об'єднують окремі фрагменти оповіді в єдине ціле. Такий підхід відповідає особливостям постмодерністської поетики, у якій значення формується не лінійно, а в процесі взаємодії різних елементів тексту.

Крім того, метафорика роману безпосередньо пов'язана з категорією часу. Час у творі не є однорідним: він постає як фрагментований і суб'єктивно переживаний. Через метафори пам'яті, зникнення та повторюваності Мураками створює ефект «розмитого» часу, у якому минуле, теперішнє і потенційне майбутнє співіснують. Це підсилює відчуття невизначеності та екзистенційної нестабільності, що є характерною рисою художнього світу автора.

Не менш значущим є інтертекстуальний вимір символів, який розширює межі інтерпретації роману. У творі простежуються алюзії на західну культуру, міфологічні мотиви та філософські концепції, які інтегруються в авторську систему образів. Символи в такому разі виконують функцію культурних маркерів, що пов'язують індивідуальний досвід героя із ширшим контекстом світової культури. Це дозволяє розглядати роман не лише як окремий художній текст, а як частину глобального літературного процесу.

З огляду на це, можна стверджувати, що метафори та символи в романі виконують інтегративну функцію, поєднуючи різні рівні тексту — від сюжетного до філософського. Вони виступають засобом організації художнього простору та одночасно інструментом пізнання дійсності, що підкреслює складність і багатовимірність авторського задуму [1, с. 52; 3, с. 68].

Таким чином, метафори та символи в романі *A Wild Sheep Chase* виступають не лише засобами художньої виразності, а й ключовими елементами наративної структури. Вони формують цілісну систему образів, що поєднує сюжетний, психологічний і філософський рівні твору. Завдяки цьому роман набуває відкритої структури, характерної для постмодерністської літератури, і залишається актуальним для сучасного читача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Божко Н. Знаково-символічна система як механізм пам'яті культури. Наукова думка, Київ. 2018. С. 47-52.
2. Воропай Т. Структури свідомості у філософії М. Мамардашвілі. Харків. Фоліо, 2016. С. 60.
3. Вячеславова О. Феноменологія сприйняття М. Мерло-Понті. Київ. Либідь, 2017. С. 63-68.
4. Єщенко Т. Поетична мова: семантика та стилістика. Київ. Академія, 2015. С. 86.